

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESLIETU MINISTRIJA

Brīvības bulvāri 36, Rīgā, LV-1536. Tālrunis: 67036801, 67036716, 67036721
Fakss: 67210823, 67285575; e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

Iekšlietu ministrijai

*Par likumprojektu „Grozījumi
Krimināllikumā”*

Tieslietu ministrija saskaņā ar Valsts sekretāru sanāksmes 2008.gada 13.novembra sēdes protokola Nr.45, 18.§ ir izskatījusi Iekšlietu ministrijas sagatavoto likumprojektu „Grozījumi Krimināllikumā” (turpmāk – likumprojekts) un tā anotāciju un neatbalsta to tālāku virzību.

Tieslietu ministrija konceptuāli neiebilst attiecībā pret Iekšlietu ministrijas izstrādātajā likumprojektā piedāvāto risinājumu, ka no Krimināllikuma (turpmāk – KL) 180.pantā paredzētās zādzības, krāpšanas, piesavināšanās nelielā apmērā, atsevišķi tiek izdalīta zādzība, krāpšana, piesavināšanās sīkā apmērā, kā arī no KL 185.pantā paredzētās mantas tīšas iznīcināšanas un bojāšanas atsevišķi tiek izdalīta mantas tīša iznīcināšana un bijāšana nelielā un sīkā apmērā, jo pašreiz Latvijas Republikā noteiktā minimālā mēnešalga 160 LVL apmērā ir pietiekami ievērojama naudas summa. Ir būtiska atšķirība, vai kaitējums nodarījuma izdarīšanas brīdī pārsniedz vienu tai laikā Latvijas Republikā noteiktās minimālās mēnešalgas trešo daļu, vai to nepārsniedz. Tāpat nevar būt paredzēta vienāda kriminālatbildība par jebkuru tīšu mantas iznīcināšanu un bojāšanu. Tomēr minētās darbības nevar būt kvalificētas kā administratīvie pārkāpumi. Nodarījumu diferenciācijai ir jābūt KL ietvaros, paredzot par nodarījumiem adekvātus kriminālsodus, kas var būt arī nesaistīti ar brīvības atņemšanu. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrija izsaka šādus iebildumus:

1. Saskaņā ar ANO Vispārējo cilvēktiesību deklarācijas 17.pantu katram cilvēkam ir tiesības uz īpašumu kā vienpersoniski, tā arī kopīgi ar citiem. Nevienam patvaļīgi nedrīkst atņemt īpašumu. Tāpat saskaņā ar Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas pirmā protokola 1.pantu jebkurai fiziskai vai juridiskai personai ir tiesības uz īpašumu. Nevienam nedrīkst atņemt viņa īpašumu, izņemot, ja tas notiek sabiedrības interesēs un apstākļos, kas noteikti ar likumu un atbilst vispārējiem starptautisko tiesību principiem. Savukārt, saskaņā ar Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13.pantu ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā konvencijā, tiek pārkāptas, ir nodrošināta efektīva aizsardzība valsts institūcijās. Atbilstoši LR Satversmes 89.pantam valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai TMAtz_261108_ IEMLik_041108_GrozKL; Likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”

saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Saskaņā ar LR Satversmes 105.pantu ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Dekriminalizējot zādzību, krāpšanu, piesavināšanos un mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu sīkā apmērā, netiks nodrošināta efektīga un adekvāta īpašumtiesību aizsardzība, tādējādi tiks pārkāptas LR Satversmes 89. un 105.pantā garantētās personas tiesības. Šādas dekriminalizācijas rezultātā valstī pieaugs īpašumtiesību apdraudējumu skaits.

2. Aplūkojot lielāko daļu Eiropas valstu tiesību sistēmas, ir secināms, ka tādas darbības kā sīka zādzība, krāpšana, piesavināšanās, mantas iznīcināšana vai bojāšana nav dekriminalizētas. Tāpat kā KL 180.pantā, Igaunijas Sodu kodeksa 218.pantā un attiecīgajos Lietuvas Kriminālkodeksa pantos paredzēta mīkstāka atbildība par svešas mantas zādzību, tāpat kā par izkrāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā. Savukārt, Beļģijas, Dānijas un Nīderlandes krimināllikumos pat nav normu, kurās atsevišķi būtu paredzēta atbildība par mantas zādzību, krāpšanu vai piesavināšanos nelielā apmērā, kā tas ir noteikts KL 180.pantā. Dānijas Kriminālkodeksa 287.§ ir tikai norādīts, ja kāds no mantkārīgiem noziegumiem ir atzīstams par nozīmīgu sakarā ar apstākļiem, kādos tas ticis izdarīts, attiecīgo priekšmetu nelielās vērtības vai nodarītā zaudējuma dēļ, sods var būt mīkstāks, proti tikai naudas sods, bet, ja ir citi mīkstinoši apstākļi, persona var būt atbrīvota no soda, līdzīgi kā tas ir noteikts KL 58.panta pirmajā daļā un KPL 379.panta pirmās daļas 1.punktā. Austrijas un Čehijas krimināllikumos tiek diferencēta atbildība atkarībā no nozagtās vai piesavinātās mantas vērtības. Bez tam Austrijas Kriminālkodeksa 150.§ paredzēts mīkstāks sods tam, kurš izdara sīku krāpšanu aiz trūkuma, nodarot tikai neievērojamu zaudējumu, norādot, ka nodarījuma izdarītājs tādā gadījumā tiek vajāts tikai pēc cietušā iesnieguma. Bet, ja nodarījums izdarīts pret laulātā, taisnās līnijas radnieka, sava brāļa vai savas māsas vai cita radnieka interesēm, persona nav sodāma. Šveices Kriminālkodeksā ir ietverta vispārīga norma – 172.ter pants, kurā paredzēts mīkstāks sods tam, kura nodarījums vērsts tikai pret maznozīmīgu mantisku vērtību vai uz maznozīmīga kaitējuma nodarīšanu ar atrunu, ka šī norma netiek piemērota kvalificētas zādzības, laupīšanas un izspiešanas gadījumā, kas pēc būtības atbilst KL 180.pantā noteiktajam saistībā ar mantas nolaupīšanu nelielā apmērā. Savukārt, saskaņā ar Vācijas Kriminālkodeksa 248.a§ tikai uz cietušā iesnieguma pamata tiek vajāta lieta, kurām neliela vērtība, zādzība un piesavināšanās, izņemot tos gadījumus, kad kriminālvajāšanas institūcijas, ņemot vērā īpašu sabiedrības ieinteresētību, uzskata par vajadzīgu attiecīgās iestādes iejaukšanos.

Attiecībā par mantas iznīcināšanu un bojāšanu jāatzīmē, ka Igaunijas Sodu kodeksā un Lietuvas Kriminālkodeksā atsevišķi paredzēta atbildība par tādu tīšu svešas mantas iznīcināšanu vai bojāšanu, kas vērsta pret mantu ar nelielu vērtību. Bez tam Igaunijas Sodu kodeksā atbildība par tīšu mantas iznīcināšanu vai bojāšanu diferencēta atkarībā no vainojamā nodarījuma priekšmeta. Lietuvā par mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu nelielā apmērā, kā arī par mantas iznīcināšanu vai bojāšanu tīši vai aiz neuzmanības, ja nodarījumā nav kvalificējošu pazīmju, persona tiek saukta pie kriminālatbildības tad, ja ir cietušā sūdzība, viņa likumīgā pārstāvja iesniegums vai prokurora prasība. Arī saskaņā ar Šveices Kriminālkodeksa 144.pantu mantas, kuras atrodas svešā īpašumā, ar kuru rīkojas cits vai kura atrodas citas personas

TMAtz_261108_IEMLIK_041108_GrozKL; Likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”

valdījumā, sabojāšana, iznīcināšana vai padarīšana par neizmantojamu sodāma pēc sūdzības, bet, ja persona veic šīs darbības cilvēku pulcēšanās vietā vai ar tām nodarījusi lielu kaitējumu, kas ir šā nodarījuma kvalificējošās pazīmes, nodarījumu vajā attiecīgā institūcija oficiāli. Līdz ar to likumprojekta anotācijā minētais arguments par labu šo noziedzīgo nodarījumu dekriminalizācijai, ka arī Lietuvā par zādzību nelielā apmērā ir paredzēta administratīvā atbildība, nav korekts un nopietni vērā ņemams, jo vienas valsts piemērs nevar būt pamats esošās tiesiskās sistēmas būtiskai izmaiņai. Norādām, ka krimināltiesības un administratīvās tiesības ir vienas no tām tiesību nozarēm, kurās starp valstīm var pastāvēt būtiskas (kardināli pretējas) atšķirības.

3. Ir jāņem vērā, ka administratīvais pārkāpums ir samērā vienkāršs. Ir priekšraksts (noteikums), kas jāievēro un personas uzvedībai ir jābūt tādai, kas šo priekšrakstu nepārkāpj. Ja priekšraksts tiek pārkāpts un personas darbība vai bezdarbība ir apzināta, un viņas griba virzīta uz darbības izdarīšanu vai bezdarbības pieļaušanu, tad, nepastāvot objektīviem vai subjektīviem apstākļiem, kas traucē personas apziņu vai gribas realizāciju, par pārkāpumu ir jāatbild. Likumprojekts „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” (VSS-1868, prot.Nr.45, 20.§) paredz administratīvo atbildību par tādiem nodarījumiem, kurus var izdarīt tikai ar tīšu nodomu. Bez tam saskaņā ar likumprojekta „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” (VSS-1868, prot.Nr.45, 20.§) 1.pantu administratīvā atbildība par zādzību, krāpšanu, piesavināšanos un mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu, kas izdarīta sīkā apmērā, iestāsies, ja vainīgajam bijis nodoms iegūt, bojāt vai iznīcināt priekšmetu, kura vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nepārsniedz vienu tai laikā Latvijas Republikā noteiktās minimālās mēnešalgas trešo daļu. Šai gadījumā administratīvā pārkāpuma procesa virzītājam būs pienākums analizēt un pierādīt pārkāpēja subjektīvo attieksmi (vainu) pret izdarīto pārkāpumu, ko vienkāršā administratīvā procesa ietvaros būs apgrūtināti izdarīt. Saskaņā ar LAPK 243.pantu pierādījumi administratīvā pārkāpuma lietā ir jebkuri fakti, uz kuru pamata institūcijas (amatpersonas) likumā noteiktajā kārtībā nosaka administratīvā pārkāpuma esamību vai neesamību, pie administratīvās atbildības sauktās personas vainu un citus apstākļus, kam ir nozīme lietas pareizā izlemšanā. Šos faktus konstatē ar šādiem līdzekļiem: ar protokolu par administratīvo pārkāpumu, ar administratīvā pārkāpuma vietas apskates protokolu, ar tās personas paskaidrojumiem, kuru sauc pie administratīvās atbildības, ar cietušā un liecinieku liecībām, citu personu paskaidrojumiem, eksperta atzinumu, lietiskajiem pierādījumiem, protokolu par priekšmetu un dokumentu izņemšanu, citiem dokumentiem, kā arī pārkāpumus fiksējošiem tehniskiem līdzekļiem (braukšanas ātruma noteikšanas mērierīces, mērierīces alkohola koncentrācijas noteikšanai izelpotajā gaisā, foto, video u.tml.). Tas nozīmē, ka administratīvā pārkāpuma procesā bez Kriminālprocesa likumā (turpmāk – KPL) paredzētajām pierādījumu iegūšanas iespējām vienmēr nebūs iespējams pierādīt administratīvā pārkāpuma izdarīšanas faktu. Piemēram, sīkas krāpšanas gadījumā, procesa virzītājam nebūs iespējas pieprasīt, lai elektroniskās informācijas sistēmas īpašnieks vai likumīgais valdītājs atklāj informācijas sistēmā saglabātos datus, kā to ir iespējams izdarīt saskaņā ar KPL 192.pantu. Tāpat saskaņā TMAtz_261108_IEMLIK_041108_GrozKL; Likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”

ar Operatīvās darbības likuma 2.pantu dekriminalizēto noziedzīgo nodarījumu izmeklēšanā nevarēs izmantot operatīvās darbības pasākumus. Rezultātā daudzas administratīvo pārkāpumu lietas būs nepieciešams izbeigt un vainīgās personas par nodarījuma izdarīšanu netiks sauktas pie atbildības.

Papildus norādām, ka administratīvo pārkāpumu gadījumā personu tiesības uz aizstāvību, salīdzinot ar KPL paredzēto, ir būtiski ierobežotas, kas var novest pie tiesisko attiecību netaisnīga noregulējuma. KPL paredzēts tāds tiesību uz aizstāvību apjoms, kas ir vērsts uz to, lai apsūdzības pilnvaras nebūtu nesamērīgi plašākas par aizstāvības puses pilnvarām. Ņemot vērā to, ka persona tiek apsūdzēta par noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, kas ir nesalīdzināmi smagāka apsūdzības forma kā saukšana pie administratīvās atbildības, KPL tiek paredzēts tāds aizstāvības uz tiesību apjoms, lai persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, varētu pienācīgi aizstāvēt savas tiesības. Jāatzīmē, ka kriminālprocesā tiesvedības stadijā pastāv sacīkstes princips, proti, apsūdzības un aizstāvības pusēm, realizējot savas intereses kriminālprocesā, ir vienlīdzīgas tiesības. Savukārt, LAPK sacīkstes princips nepastāv, proti, administratīvo pārkāpumu izdarījusī persona tiek sodīta, pamatojoties uz kompetentās iestādes konstatēto faktu par izdarīto administratīvo pārkāpumu.

Bez tam saskaņā ar KPL 97.panta pirmo daļu cietušajam, ņemot vērā viņam nodarīto morālo aizskārumu, fiziskās ciešanas un mantiskā zaudējuma apmērus, ir tiesības izmantot savas procesuālās tiesības morālas un materiālas kompensācijas gūšanai. Turpretī, LAPK cietušajām šādas tiesības nav paredzētas. Līdz ar to, dekriminalizējot minētos noziedzīgos nodarījumus, cietušais nevarēs administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros aizsargāt ar nodarījumu aizskartās intereses.

4. Nepiekrītam likumprojekta anotācijas I sadaļas 2.punktā un II sadaļas 1.punktā paustajam par labu administratīvās atbildības noteikšanai par sīka apmēra (līdz 1/3 no minimālās mēnešalgas, kas pēc būtības nevar būt uzskatīts par sīku apmēru, jo vairāk kā 53 LVL ir ievērojama naudas summa) zādzībām, krāpšanām, piesavināšanās un mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu, t.i., ka „likumpārkāpējs sodu saņems nekavējoties un viņā neradīsies nesodāmības sajūta, jo sods par KL 180.pantā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem pārsvarā tiek piespriests pusgada vai gada laikā pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, kā rezultātā vainīgais līdz tiesai pagūst izdarīt citu KL 180.pantā paredzētu noziedzīgu nodarījumu.” Uzskatām, ka tieši pretēji, likumpārkāpējam radīsies priekšstats, ka zagšana, krāpšana, piesavināšanās un mantas tīša iznīcināšana un bojāšana sīkā apmērā nav noziedzīgs nodarījums, ka par šādu nodarījumu tam nedraud būtiska atbildība, kāda tā ir paredzēta KL, līdz ar to tam būs drošāk izšķirties izdarīt nodarījumu ne tikai pirmo reizi, bet arī atkārtoti.

Sabiedrības apziņā kriminālatbildība ir visbargākā no visām juridiskās atbildības formām, neskatoties uz piemērotā soda veidu un apmēru. Pats fakts par saukšanu pie kriminālatbildības ir preventīvs līdzeklis kā pret apsūdzēto tā arī attiecībā pret citām personām. Savukārt, administratīvā atbildība, sabiedrības apziņā netiek pietiekami novērtēta, tiek uzskatīts, ka to piemēro par maznozīmīgiem formāliem pārkāpumiem, neatkarīgi no piemērotā soda veida un bardzības. Kriminālvajāšanai, kriminālatbildībai un sodāmībai ir daudz nozīmīgākas juridiskās sekas salīdzinājumā

TMAtz_261108_ IEMLik_041108_GrozKL; Likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”

ar saukšanu pie administratīvās atbildības. Šāda dekriminalizācija, īpaši ievērojot pašreizējo ekonomisko stāvokli valstī, var stimulēt izšķirties izdarīt nodarījumus tādām personām, kuras līdz šim ir atturējušās to darīt sakarā ar iespējamām krimināltiesiskajām sekām.

Saskaņā ar Tiesu informācijas sistēmas datiem 2007.gadā pēc KL 180.panta tika notiesātas 556 personas (no kurām 220 personām bija piespriests reāls brīvības atņemšanas sods, bet 147 personām nosacīts, kā arī 203 personām tika piespriests piespiedu darbs, un tikai 18 personām tika piespriests naudas sods), bet pēc KL 185.panta 318 personas (no kurām 63 personām bija piespriests reāls brīvības atņemšanas sods, bet 118 personām nosacīts, kā arī 132 personām tika piespriests piespiedu darbs, un tikai 21 personai tika piespriests naudas sods). Tas nozīmē, ka jau pašreiz paredzētā kriminālatbildība un piespriešie sodi par zādzību, krāpšanos, piesavināšanos nelielā apmērā un par svešas mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu nespēj atturēt daudzas personas no minēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas, neskatoties pat uz to, ka par minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir paredzēts pat brīvības atņemšanas sods, kas var tikt piemērots, neatkarīgi no tā, vai kaitējums mantas īpašniekam nodarīts līdz 1/3 no minimālās mēnešalgas apmēram, vai vairāk. Ar minēto noziedzīgo nodarījumu dekriminalizāciju netiks sasniegts KL 35.panta otrajā daļā paredzētais soda mērķis, t.i., vainīgo personu sodīt par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kā arī panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Likumprojekta anotācijā nav sniegta atbilde uz to, vai šāda dekriminalizācija samazinās, vai tieši pretēji palielinās nodarījumu izdarīšanu pret personas īpašumu, vai sabiedrības drošības līmenis nesamazināsies. Ir jāņem vērā, ka sīka zādzība, neizdošanās gadījumā, var pārvērsties laupīšanā, piemēram, atklātas zādzības gadījumā, ja cietušais pretojas noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, nozieguma izdarītājs pret cietušo var vērst vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, rezultātā var tikt apdraudēts ne tikai personu īpašums, bet arī dzīvība un veselība. Tāpat sīkās zādzības bieži vien izdara personas, kurām ir narkotisko vai psihotropo vielu atkarība. Ja šādām personām piemēros administratīvos sodus, tad attiecībā uz tām nebūs iespējams piemērot KL 59.panta ceturtajā daļā paredzētās tiesiskās sekas, t.i., tiesa šādu personu nevarēs atbrīvot no soda izciešanas, ja šāda persona piekristu ārstēties no alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu atkarības. Tas nozīmē, ka dekriminalizējot sīkās zādzības, var pieaugt arī citu noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas īpatsvars.

5. Riskējot ar sabiedrības drošību, likumprojekts izstrādāts ar mērķi, lai Valsts policija varētu novirzīt iekonomētos resursus smagu un sevišķi smagu noziegumu izmeklēšanā, jo administratīvā pārkāpuma lietvedība ir mazāk darbietilpīga. Anotācijas III.sadaļā nav sniegts izvērtējums tam, kāda var būt likumprojekta ietekme uz valsts budžetu. Likumprojekts paredz par sīka apmēra zādzību, krāpšanu, piesavināšanos un mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu noteikt šādus administratīvos sodus: naudas sodu līdz divsimt piecdesmit latiem vai administratīvo arestu uz laiku līdz piecpadsmit diennaktīm. Jāņem vērā, ka sīkās zādzības parasti izdara personas, kuras nav pietiekami materiāli nodrošinātas, lai samaksātu naudas sodu, tāpēc parasti tām tiktu piemērots administratīvais arests (minēto apliecina arī atzinuma 2.punktā TMAtz_261108_IEMLik_041108_GrozKL; Likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”

apkopotā Tiesu informācijas sistēmas statistika). Tas nozīmē, ka būtiski palielinātos to personu skaits, kuras izciestu administratīvo arestu, kā rezultātā finanšu resursi nevis iekonomētos, bet būtiski pieaugtu. Bez tam kā tiek norādīts likumprojekta anotācijas II sadaļas 1.punktā Valsts policija varēs novirzīt iekonomētos resursus smagu un sevišķi smagu noziegumu izmeklēšanā. Savukārt, likumprojekta anotācijā nav sniegts vērtējums tam, kādi būs ieguvumi valsts budžetam. Ja saskaņā ar likumprojekta anotācijas II sadaļas 1.punktu administratīvā pārkāpuma lietvedība ir mazāk darbietilpīga nekā noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana, tad no tā izriet, ka vajadzētu samazināties izdevumiem prokuratūrai un tiesām, kas šobrīd izskata dekriminalizācijai piedāvātos noziedzīgos nodarījumus. Šādi aprēķini likumprojekta anotācijā nav ietverti. Ievērojot minēto, lūdzam precizēt likumprojekta anotāciju.

Ir jāņem vērā, ka jau pašreiz visām ar administratīvo arestu sodītajām personām nav iespējams nodrošināt administratīvā aresta savlaicīgu izpildi, un valsts jau pašreiz tērē ievērojumus līdzekļus, lai nodrošinātu minētā soda izpildi, t.i., īpaši pēc tam, kad Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 149.¹⁵ pantā „Transportlīdzekļu vadīšana alkohola reibumā vai narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē” tika paredzēts administratīvais arests. Problemātiska ir arī ar administratīvā aresta un naudas soda izpilde, jo administratīvi sodītās personās bieži izvairās no aresta izciešanas un naudas soda samaksas.

6. Papildus norādām, ka nav pieļaujama šāda KL paredzēto noziedzīgo nodarījumu dekriminalizācija izlases veidā, kā galveno mērķi un kritēriju izvirzot Valsts policijas darbības optimizāciju, nevērtējot citus KL paredzētos noziedzīgos nodarījumus, kas iespējams pēc sava smaguma ir daudz mazāk bīstami un būtu lielākā mērā atzīstami par dekriminalizējamiem, salīdzinājumā ar KL 180. un 185.pantā paredzētajiem. Vēršam uzmanību uz to, ka Kriminālsodu politikas koncepcijas projekts (turpmāk – koncepcijas projekts), kas tika atbalstīts 2008.gada 6.oktobra Ministru kabineta komitejas sēdē (TA-2660, prot.Nr.35, 1 §), izvirza konkrētus principus, kurus nepieciešams ievērot, lemjot par KL ietvērto noziedzīgo nodarījumu dekriminalizāciju. Tāpat koncepcijas projekts paredz pārskatīt KL Sevišķajā daļā ietvertos noziedzīgo nodarījumu sastāvus, izslēdzot normas, kas paredz atbildību par nodarījumiem sakarā ar to, ka pārkāpums izdarīts atkārtoti gada laikā. Koncepcijas projekta 1.2.13.sadaļā ir norādīts, ka KL nav jāparedz atbildība par nodarījumiem, kas nevar radīt vērā ņemamu kaitējumu sabiedriskajām interesēm. Šādi nodarījumi ir jādekriminalizē, paredzot par tiem tikai administratīvo atbildību, neatkarīgi no to izdarīšanas biežuma. Dekriminalizējot atsevišķus noziedzīgus nodarījumus, kriminālatbildību par tiem var saglabāt gadījumos, ja ir nepieciešams izdalīt kvalificējošas pazīmes, piemēram, būtisks kaitējums, liels apmērs. Gadījumā, ja nodarījuma kaitīgums un bīstamība ir liela, KL jāparedz kriminālatbildība jau par pirmo likumpārkāpumu, t. i., nepieciešams kriminalizēt šādus administratīvos pārkāpumus.

7. Kā izriet no likumprojekta anotācijas VI sadaļas 4.punkta, konsultācijas ar ekspertiem nav notikušas. Uzskatām, ka, pirms virza šādus būtiskus KL un LAPK grozījumus, kas faktiski liberalizē atbildību par zādzību, krāpšanu, piesavināšanos un

mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu sīkā apmērā, ir nepieciešams par tiem saņemt krimināltiesību ekspertu vērtējumu.

8. Norādām, ka likumprojekta anotācijā nav sniegta statistika par to, cik 2007.gadā Valsts policijā tikuši uzsākti kriminālprocesi pēc KL 180. un 185.panta pirmās daļas, un kuros pieteikts mantiskais kaitējums līdz 1/3 no minimālās mēnešalgas. Uzskatām, ka šī statistika ir būtiska un nepieciešama, un ir papildus arguments, lai objektīvi vērtētu jautājumu par piedāvāto noziedzīgo nodarījumu dekriminalizāciju.

Vienlaikus izsakām šādus juridiska rakstura iebildumus.

1. Likumprojekts paredz papildināt KL ar 180.¹ un 185.² pantu, nosakot tajos atbildību par darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti gada laikā. Norādām, ka saskaņā ar koncepcijas projektu, tiek paredzēts izslēgt normas, kas paredz atbildību par nodarījumiem sakarā ar to, ka pārkāpums izdarīts atkārtoti gada laikā. KL nav jāparedz atbildība par nodarījumiem, kas nevar radīt vērā ņemamu kaitējumu sabiedriskajām interesēm. Šādi nodarījumi ir jādekriminalizē, paredzot par tiem tikai administratīvo atbildību, neatkarīgi no to izdarīšanas biežuma.

Norādām, ka no administratīvās prejudicijas un atkārtotības gada laikā kā nosacījuma saukšanai pie kriminālatbildības atteikušās tādas bijušās Padomju Savienības valstis kā Krievija, Armēnija, Moldova, Azerbaidžāna un citas. Bez tam šādas tiesiskās konstrukcijas nav arī citu Eiropas valstu krimināllikumos. Nodarījumu kriminalizācija sakarā ar to, ka tas izdarīts atkārtoti gada laikā, tieši nav saistīta ar tā objektīvo kaitīgumu – kaitējums, ko sabiedriskajām interesēm nodara vai var nodarīt krimināli sodāms nodarījums, nav lielāks salīdzinājumā ar kaitējumu, ko radījis iepriekš izdarītais analogais nodarījums, kas fiksēts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un par kuru parasti tiek piemērots administratīvais sods. Kriminālatbildības paredzēšana šajā gadījumā saistīta nevis ar izdarīto nodarījumu, bet ar tā izdarītāju. Nodarījuma kriminalizācijas iemesls ir fakts, ka persona, kura izdarījusi administratīvi sodāmu nodarījumu, būdama oficiāli informēta par noteiktas uzvedības nepieļaujamību, gadā laikā kopš pirmā pārkāpuma izdarīšanas atkal pārkāpusi likumā noteikto uzvedības aizliegumu. Respektīvi, kriminālatbildība ir paredzēta personai tāpēc, ka viņai adresētais oficiālais brīdinājums par nepieciešamību nākotnē atturēties no noteiktas uzvedības, kā arī administratīvā sodīšana nav bijusi pietiekami efektīva, lai atturētu personu no jauna likumpārkāpuma.

Šāda pieeja kriminālatbildības noteikšanai neatbilst vispārīgiem nodarījumu kriminalizācijas principiem. Personu raksturojošie dati, tajā skaitā informācija par izdarītajiem likumpārkāpumiem, ir vērā ņemama, lemjot par personai piemērojamā soda veidu un mēru. Piemēram, saskaņā ar KL 48. panta pirmās daļas 1. punktu fakts, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts atkārtoti vai veido noziedzīgo nodarījumu recidīvu, ir atzīstams par atbildību pastiprinošu apstākli. Piespriežot sodu, tiesas parasti ņem vērā arī tādu faktu, ka persona agrāk ir bijusi sodīta administratīvi.

Ievērojot minēto, Tieslietu ministrija nevar atbalstīt likumprojektā ietvarstās normas, kas paredz kriminālatbildību par nodarījumiem, ja tie izdarīti atkārtoti gada laikā.

2. Likumprojekts paredz papildināt KL ar 180.¹, 185.¹ un 185.² pantu, tādējādi mākslīgi sadrumstalojot normas, piemēram, par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā personu varēs saukt pie dažāda veida atbildības. Personu var saukt pie atbildības pēc spēkā esošās KL 180.panta pirmās daļas par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā. Tāpat personu var saukt pie atbildības pēc spēkā esošās KL 180.panta otrās daļas par tādām pašām darbībām, kas minētas panta pirmajā daļā, ja tās izdarītas atkārtoti. Savukārt, saskaņā ar likumprojekta 1.pantu personu varēs saukt pie atbildības arī par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos sīkā apmērā, ja tā būs izdarīta atkārtoti gada laikā. Uzskatām, ka šāds sadrumstalots tiesiskais regulējums radīs normu piemērošanas neskaidrības praksē, un procesa virzītājiem (Valsts policijas darbiniekiem) nebūs viennozīmīgi skaidrs, kādas normas par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā kādā gadījumā piemērot. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrija neatbalsta likumprojekta 1., 2. un 3.pantu, jo tās rada sarežģītu tiesisko regulējumu. Atbilstoši juridiskās tehnikas prasībām, likuma normām ir jābūt pēc iespējas vienkāršākām un īsākām, lai normas varētu izprast un piemērot arī personas, kas nav speciāli apguvušas tiesību zinātnes.

Papildus izsakām šādu priekšlikumu:

Ja ir vēlme samazināt Valsts policijas lietvedībā esošo kriminālprocesu skaitu, tad to var risināt ar kriminālprocesuālām tiesību normām. Ņemot vērā to, ka 185.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu rezultātā kaitējums tiek nodarīts konkrētai personai, tad attiecībā uz šādu noziedzīgu nodarījumu varētu attiecināt KPL 7.panta otrās daļas noteikumus, kas paredz publiskās apsūdzības kriminālprocesu uzsākt tikai tad, ja ir saņemts pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums. Ievērojot minēto, nepieciešams izvērtēt iespēju grozīt KPL 7.panta otro daļu.